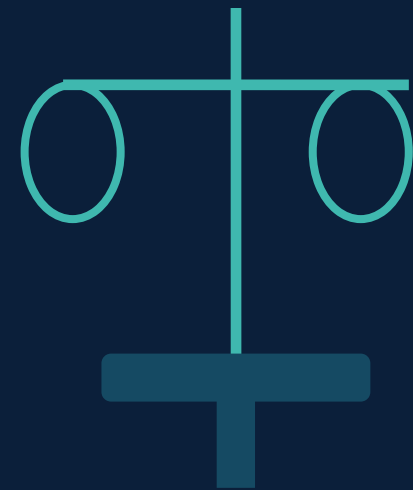

ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА БЕЗПЕКА ДАНИХ

Лекція 9

Право і регулювання ШІ: авторське право та відповідальність

Місток від приватності до ширшого регулювання

- Лекція 8 дала перший дотик до регулювання: приватність і рівні ризику AI Act
- Ця лекція розширює юридичну картину на два ключових для економіста питання

**Хто володіє правами на контент,
згенерований ШІ?**

**Хто відповідає за рішення, ухвалені на основі
відповіді ШІ?**

Право традиційно відстає від технології

***«Ми придумали автомобіль. Дороги вже стоять у пробках,
а правила дорожнього руху ще не написані.» (лекція 3)***

- Законодавство про авторське право й відповідальність формувалося для світу, де творцем чи відповідальною стороною завжди була людина
- Поява інструментів, здатних самотійно генерувати текст, зображення, музику чи код, поставила питання, яких класичні правові конструкції не передбачали

Регулятори й суди відповідають неоднаково й часто із запізненням — стежте за актуальним станом законодавства, а не покладайтесь на статичні знання.

Ключове питання авторства

Чи можна вважати твором, що охороняється авторським правом, текст або зображення, які фізично згенерував алгоритм, а не людина?

- Класичне авторське право захищає результат творчої діяльності людини — оригінальний твір, продукт людського інтелекту й вибору
- Від відповіді залежить, чи може хтось інший вільно копіювати й використовувати такий контент, чи має він захист як власність

Хто є автором?

Оператор = автор

Якщо вся відповідальність за результат лежить на людині, яка поставила задачу ШІ, то саме вона логічно вважається автором — так само, як фотограф є автором фото, зробленого камерою.

ШІ не суб'єкт права

Якщо в творі немає «людського авторства» в потрібному обсязі, твір може взагалі не отримати захисту — і стати суспільним надбанням одразу після створення.

Практичні підходи різних юрисдикцій

- Ситуація суттєво відрізняється між юрисдикціями і продовжує активно змінюватися через судові прецеденти та нові регуляції
- **Загальна тенденція:**
 - більше творчого внеску й контролю людини (вибір, редагування, компонування) → вища ймовірність визнання авторства
 - механічне «натискання кнопки» з мінімальним втручанням → радше не отримає захисту

Важливо для курсу: ситуація динамічна й відрізняється по країнах — перевіряйте актуальну юридичну позицію в конкретній юрисдикції перед комерційно значущим рішенням.

Що це означає для роботи з контентом

- Рівень творчого внеску (докладний ітеративний промпт з редагуванням проти однієї короткої команди) може впливати на правовий захист результату
- **Практична порада:**
 - документуйте творчий процес роботи зі ШІ — проміжні варіанти, редагування, компонування

Якщо конкурент може легально скопіювати матеріал, згенерований ШІ без істотного людського внеску, — це реальний бізнес-ризик, а не абстрактна дискусія.

Комерційне використання та умови сервісу (ToS)

- Окремо від законодавства існують договірні умови (Terms of Service) конкретного ШІ-сервісу
- Різні провайдери по-різному визначають права на вихідний контент: від повної передачі прав користувачу до обмежень на комерційне використання

Перш ніж використовувати згенерований контент комерційно (публікація, продаж, брендинг) — перевірте умови використання конкретного сервісу.

Чи законно навчати моделі на захищеному контенті?

- Чи мали провайдери ШІ право використовувати захищені авторським правом тексти, зображення й код для тренування моделей?
- Предмет активних судових процесів у різних юрисдикціях — правовласники оскаржують тренування на їхньому контенті без дозволу чи компенсації
- **Пряме нагадування з лекції 2:**
 - якісні дані для тренування — дефіцитний ресурс, тому питання їх законного походження стає дедалі гострішим

Важливий не деталь конкретних судових справ, а сам факт: походження навчальних даних — юридично неврегульоване й спірне питання.

Хто відповідає за рішення на основі ШІ?

Розробник моделі

Провайдер базової технології

Компанія-впроваджувач

Розгортач, що впровадив ШІ у продукт чи процес

Кінцевий користувач

Людина, яка ухвалила рішення на основі відповіді

«Відповідальність за кінцеве рішення здебільшого лягає на людину, яка це рішення ухвалила чи затвердила, а не на інструмент, яким вона скористалась.»

ЮРИДИЧНИЙ ВИМІР ПРИНЦИПУ З ЛЕКЦІЇ 3

«Так відповів чат-бот» не звільняє від відповідальності — ані фізичну особу, ані компанію

Якщо аналітик використовує ШІ для фінансового прогнозу, за помилку в документі відповідає аналітик і компанія, яка його підписала — не постачальник ШІ-сервісу.

AI Act: вимоги до систем високого ризику

1

Документація й простежуваність

2

Людський нагляд (human oversight)

3

Точність, надійність, кібербезпека

4

Оцінка відповідності (conformity assessment)

Для бізнесу це означає суттєво вищі витрати на розробку й документування систем високого ризику порівняно з обмеженим чи мінімальним ризиком.

Договірні аспекти: на що звертати увагу

?

Хто власник вхідних і вихідних даних?

?

Чи використовуються дані клієнта для донавчання моделі?

?

Які гарантії якості й доступності надає провайдер?

?

Хто відповідає за шкоду від помилки моделі?

Договір із ШІ-провайдером — це, по суті, договір із розпорядником персональних чи комерційних даних компанії (пор. лекцію 7).

Чек-лист правових питань перед впровадженням ШІ

- ✓ Чи достатній мій творчий внесок для авторських прав на результат?
- ✓ Чи дозволяють умови сервісу комерційне використання так, як я планую?
- ✓ Хто нестиме відповідальність, якщо рішення виявиться помилковим?
- ✓ Чи належить система до високого ризику за AI Act — виконані вимоги?
- ✓ Чи перевірів я договірні умови щодо прав на дані й відповідальності?

Як це пов'язано з попередніми лекціями

Лекція 2 · RLHF

Законність тренувальних даних прямо продовжує тему

Лекція 3 · Людина-оператор

Юридично формалізує ту саму тезу про відповідальність

Лекція 4 · Чорна скринька

Ускладнює юридичне обґрунтування відповідальності

Лекція 8 · AI Act

Ця лекція поглиблює вимоги до систем високого ризику

ПІДСУМОВУЄМО

Що варто запам'ятати з цієї лекції

- Авторство ШІ-контенту залежить від рівня творчого внеску людини — механічна команда навряд чи отримає захист
- Умови використання (ToS) сервісу — окреме від законодавства договірне питання, яке варто перевіряти перед комерційним використанням
- Законність тренувальних даних моделей — активно оскаржуване, юридично неврегульоване питання
- Відповідальність за рішення на основі відповіді ШІ здебільшого лягає на людину, яка це рішення ухвалила
- Системи високого ризику за AI Act вимагають документації, людського нагляду й формальної оцінки відповідності

Наступна лекція: кібербезпека, посилена ШІ — фішинг, дипфейки, соціальна інженерія.